

VUODEN 2023 TALOUSARVION JA VUOSIEN 2024 – 2025 TALOUSSUUNNITELMAN LAATIMISOHJEET

Kunnanhallitus 5.9.2022, liite nro 3.

Talousarvion laatimisen säädöspohja

Kuntalain 110 §:n mukaan valtuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä kunnalle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio ottaen huomioon kuntakonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä valtuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi (*suunnitelmakausi*). Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarvio ja -suunnitelma on laadittava siten, että ne toteuttavat kuntastrategiaa ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksytään kunnan ja kuntakonsernin toiminnan ja talouden tavoitteet. Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota ja siihen tehtävistä muutoksista päättää valtuusto.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa.

Kuntalain 39 §:n mukaan kunnanhallitus vastaa mm. kunnan taloudenhoidosta ja valtuuston päätösten valmistelusta, joten sillä on myös päävastuu talousarvion valmistelusta.

Talouden tasapaino

Muodollista tulojen ja menojen tasapainottamista eli pyrkimystä nollatulokseen kuntalaki ei edellytä vuositasolla, jolloin tilikauden tulos talousarviossa tai yksittäisenä suunnitelmavuotena voi olla yli- tai alijäämäinen. Taloussuunnitelman on kuitenkin kuntalain mukaan oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kuntalain mukaan alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien, muutoin kunta joutuu ns. kriisikuntamenettelyyn.

Vuoden 2021 lopussa Juupajoen kunnan taseessa on ylijäämää 3,049 milj. euroa (1.713 eur/as). Konsernitaseen kertynyt ylijäämä on 3,538 milj. euroa.

Talousarviolaadinnan kehys

Alla olevassa taulukossa on esitetty kokonaiskehys talousarvion laadintaan vuodelle 2023.

	TP 2021	TA 2022	TA 2023
	1000 €	1000 €	1000 €
Toimintatuotot	1 327	1 361	1 795
Toimintakulut			
Henkilöstökulut	- 3 203	- 3 119	- 3 062
Palvelujen ostot	- 8 359	- 8 840	- 1 793
Aineet, tarvikkeet, tavarat	- 673	- 669	- 979
Avustukset	- 171	- 221	- 232
Muut toimintakulut	- 209	- 176	- 176
Toimintakulut yht	- 12 615	- 13 025	- 6 242
Toimintakate	- 11 288	- 11 664	- 4 447
Verotulot	7 984	7 550	4 220
Valtionosuudet	4 619	4 736	820
Rahoitustuotot/-kulut	- 46	13	38
Vuosikate	1 268	610	555
Poistot	- 563	- 564	- 564
Satunnaiset tuotot ja kulut			
Tilikauden tulos	705	45	9
Varausten muutokset	11	11	11
Tilikauden yli-/alijäämä	716	56	2

Vastuualueiden tulee laatia talousarvioehdotuksensa tiukan taloudenpidon periaatteilla kuitenkin siten, että toiminnan tosiasiallisesti vaatimat määrärahat varataan.

Verotulot

Juupajoen kunnan vuoden 2022 tuloveroprosentti on 21,00 % Hyvinvointialueen rahoittamiseksi kaikkien kuntien veroprosenttia leikataan 12,64 % (HE68/2022). Kuntaliiton veroennustekehikon mukaan Juupajoen kunnan tuloveroprosentti on vuosina 2023 – 2024 8,36 %. Kunnanvaltuusto ei siis erikseen päättä vuosien 2023 - 2024 tuloveroprosentista. Kunnan tulee ilmoittaa uusi leikattu prosentti Verohallinnolle viimeistään to 17.11.2022.

Kuntaliiton kuntakohtaisen ennusteen (19.8.2022) mukaan Juupajoen kunnan vuonna 2023 saamat verotulot pienenevät 44,1 % (3,33 milj. €) verrattuna vuoden 2022 talousarvioon. Kunnallisveron tuotto laskee 51,8 % (3,013 milj. €) ja yhteisöveron

osuus laskee 29,3 % (355.000 €) verrattuna vuoden 2022 talousarvioon. Yhteensä verotuloja ennustetaan kertyvän 4,22 milj. euroa.

Valtionosuudet

Juupajoen valtionosuudet vuodelle 2023 ovat Kuntaliiton ennakkolaskelmien mukaan 820.171 euroa. Kuluvan vuoden 2022 talousarviossa valtionosuudet ovat 4,736 milj. euroa.

Menot

Talousarvion 2023 ja taloussuunnitelman 2024 - 2025 pohjan muodostavat vuoden 2021 tilinpäätös ja vuosien 2022 - 2025 taloussuunnitelma.

Talousarviossa varaudutaan henkilöstömenojen 2,0 %:n kasvuun vuonna 2023.

Kukin vastuualueen johtaja tulostaa palkkatiedot Populuksesta syyskuun palkkatietoihin perustuen.

Palkkojen sivukuluprosentit kirjataan talousarviojärjestelmään taloussihteerin toimesta.

Kunnan talouden tasapainottamiseksi vastuualueiden tulee tarkastella kriittisesti omia toimintojaan, toimintakäytänteitä ja palvelurakenteita. **Vastuualueiden edellytetään tekevän sen pohjalta rakentavia esityksiä uudistuksista, jotka parantavat kunnan taloustilannetta** ja/tai palvelujen laatua.

Tulot

Toimintatuottoihin ja maksuihin tulee tehdä vähintään kustannuskehityksen, inflaation ja lainsäädännön edellyttämät tarkistukset.

Investoinnit

Talousarviovuoden 2023 investointien lähtökohtana ovat taloussuunnitelmassa jo olleet investoinnit.

Investointiosaan otettavan hankinnan alaraja on 10.000 euroa.

Mahdolliset investointiesitykset perusteluineen on tehtävä yhtä aikaa käyttötaloussesityksien kanssa. Vastuualueiden tulee huomioida esityksissä myös suunnitelmavuodet 2024 - 2025.

Suunnitelman mukaiset poistot

Poistot lasketaan keskitetysti taloussihteerin toimesta.

Talousarvion ja –suunnitelman tavoitteet ja perustelut

Vastuualueiden tulee ottaa talousarvion laadinnassa huomioon vuonna 2018 hyväksytyyn kuntastrategian linjaukset ja tehdyt rakennemuutokset.

Talousarvion perustelutekstit noudattavat seuraavaa rakennetta:

1. Yleisperustelut: toiminnan kuvaus ja toiminta-ajatus
Lyhyt kuvaus toiminnan keskeisestä sisällöstä sekä toiminta-ajatus.

2. Toimintaympäristön muutokset

Toimintaympäristön muutokset ovat toimintaa ulkoapäin ohjaavia tekijöitä, lainsäädäntöä, valtakunnallisia linjauksia/hankkeita, muutoksia asiakasryhmissä, jne.

3. Sitovat tavoitteet ja toimenpiteet

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Sitovat tavoitteet ovat määrärahan tai tuloarvion käyttötarkoitusta suuntaavia valtuuston asettamia ohjeita. Ne voivat kuvata toiminnan määrää, laatua tai taloudellisuutta.

Tavoitteilla tulee olla toimintaa ohjaava merkitys ja organisaatiolla tulee olla tosiasiallinen mahdollisuus vaikuttaa tavoitteen saavuttamiseen.

Tavoitteiden tulee olla vuositasolla mitattavissa määrällisesti tai laadullisesti ja sanallisen tavoitteen toteutumista on pystyttävä arvioimaan.

Tavoitteiden asettamisessa on huomioitava, että niiden toteuttamiseen on olemassa reaaliset resurssit. Näin ollen [tavoitteiden suuri lukumäärä ei ole itsetarkoitus, vaan kannattaa keskittyä muutamien oleellisten ja realististen tavoitteiden asettamiseen.](#)

Perusteluosassa on erotettava valtuustoon nähden sitovat tavoitteet ja muutoin toiminnalle talousarviovuodelle asetetut tavoitteet. Valtuustoon nähden sitovien tavoitteiden alittamisesta vastataan valtuustolle samalla tavalla kuin määrärahojen ylittämisestä. Tarkastuslautakunta arvio arviointikertomuksessaan sitovien tavoitteiden toteutumista.

4. Suoritteet ja tunnusluvut

Tunnuslukujen tulee kuvata oleellista tietoa ja ne pitää laatia siten, että niissä voidaan pysyä useampia vuosia kerrallaan. Näin saadaan toiminnalle aikasarjaa.

Talousarvion perusteluosan merkitys on suuri. Valtuuston päätösvaltaan kuuluu saada riittävän perusteltu tieto määrärahaerien ja tuloarvioiden taustalla olevasta toiminnasta. Perustelutekstien tulee olla tiiviitä, mutta informatiivisia.

Tavoitteiden asetannassa on kaikilla vastuualueilla huomioitava Juupajoen kunnan keväällä 2018 hyväksytyin hyvinvointikertomuksen painopisteet.

Muu ohjeistus talousarvion valmisteluun

Kunnanhallitus edellyttää, että talousarvioon esitetyt määrärahat eivät ylitä edellä esitettyä kokonaisraamia. Raamia tullaan täsmentämään syksyllä, kun verotulo- ja valtionosuuksien tarkennetut laskelmat ovat käytettävissä.

Sisäiset erät (ruokapalvelut ja kiinteistömenot) tallennetaan budjettiohjelmaan keskitetysti. Toimialojen tulee huomioida sisäiset menoerät budjetin laadinnassa.

Kunnan tytäryhteisöjen (Koskitalot Oy, Ki Oy Kopsamon Linna, Ki Oy Kirjakoski, Juupas Oy) tulee antaa talousarviotavoitteensa hallintopäällikölle 3.10.2022. mennessä.

Talousarvioehdotuksen ja taloussuunnitelmaehdotuksen alustava laadinta-aikataulu

Pe 9.9.2022	Infokirje & täsmennetyt laadintaohjeet taloushallinnosta vastuualuejohtajille ja esimiehille; mukana talousarvion laadintapohja sekä määrärahojen kirjauspohja
Ma 3.10.2022	Talousarviotiedot vastuualuejohtajilta taloussihteerille (Ehdoton takaraja)
Ma 10.10.2022	1. johtoryhmän talousarviokäsittely
Ke 26.10.2022	Valtuustoseminaari
Ma 14.11.2022	Valtuuston veroprosenttipäätös
Ma 14.11.2022	Talousarviotekstit Teams-työtilassa valmiina
Ma 21.11.2022	2. johtoryhmän talousarviokäsittely
Ma 28.11.2022	Kunnanhallituksen talousarviokäsittely
Ma 12.12.2022	Kunnanvaltuuston talousarviokäsittely